

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 2009 r.

**w sprawie sposobu i trybu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień przez
funkcjonariuszy Straży Granicznej**

Na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) sposób i tryb postępowania przy wykonywaniu przez funkcjonariuszy Straży Granicznej uprawnień określonych w art. 11 ust. 1 pkt 4–5b ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, zwanej dalej „ustawą”:

- a) legitymowania lub ustalania w inny sposób tożsamości osoby,
- b) zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw oraz doprowadzania ich do właściwego organu Straży Granicznej, sądu lub prokuratury, a w przypadku cudzoziemców, wobec których są prowadzone postępowania określone w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z późn. zm.²⁾) oraz w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1695, z późn. zm.³⁾), także do właściwej jednostki organizacyjnej Policji, wojewody, Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych lub zakładów opieki zdrowotnej,
- c) zatrzymywania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia;

2) wzory dokumentów stosowanych w sprawach, o których mowa w pkt 1;

3) podmioty uprawnione do zarządzania doprowadzenia osób, o których mowa w pkt 1 lit. b;

4) szczegółowe warunki dokonywania doprowadzeń przy użyciu środków transportu.

§ 2. 1. Funkcjonariusz Straży Granicznej, zwany dalej „funkcjonariuszem”, przystępując do czynności służbowych związanych z wykonywaniem uprawnień określonych w § 1 pkt 1, podaje swój stopień, imię i nazwisko w sposób umożliwiający odnotowanie tych danych, a także podstawę prawną i przyczynę podjęcia czynności służbowej.

2. Funkcjonariusz nieumundurowany wykonując uprawnienia, o których mowa w § 1 pkt 1, w toku czynności innych niż określone w art. 66 ust. 2 ustawy, okazuje ponadto legitymację służbową, a na żądanie osoby, wobec której podjęto czynności, umożliwia odnotowanie numeru legitymacji, organu, który ją wydał, oraz nazwiska funkcjonariusza.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 170, poz. 1218, z 2007 r. Nr 57, poz. 390 i Nr 82, poz. 558, z 2008 r. Nr 86, poz. 521, Nr 195, poz. 1199, Nr 216, poz. 1367 i Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 22, poz. 120, Nr 85, poz. 716 i Nr 98, poz. 817.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 165, poz. 1170, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 180, poz. 1112, Nr 216, poz. 1367, Nr 227, poz. 1505 i Nr 234, poz. 1570 oraz z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 31, poz. 206 i Nr 95, poz. 790.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 120, poz. 818, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 216, poz. 1367, Nr 234, poz. 1570 i Nr 95, poz. 790 oraz z 2009 r. Nr 95, poz. 790.

§ 3. W przypadku ujawnienia w toku czynności służbowych, o których mowa w § 1, przedmiotów, które stwarzają niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia ludzkiego lub mienia, funkcjonariusz, w granicach dostępnych środków, niezwłocznie podejmuje czynności ochronne, a w szczególności zabezpiecza miejsce zagrożone przed dostępem osób postronnych oraz powiadamia dyżurnego operacyjnego oddziału Straży Granicznej lub dyżurnego właściwej miejscowo jednostki organizacyjnej Policji o konieczności zarządzenia działań usuwających to niebezpieczeństwo.

Rozdział 2

Legitymowanie osób

§ 4. Funkcjonariusz ustala tożsamość osoby legitymowanej na podstawie:

- 1) dowodu osobistego;
- 2) dokumentu paszportowego;
- 3) dokumentu podróży;
- 4) innego niebudzącego wątpliwości dokumentu zaopatrzonego w fotografię i oznaczonego numerem lub serią;
- 5) oświadczenia osoby, która funkcjonariuszowi jest znana osobiście;
- 6) oświadczenia innej osoby, której tożsamość została ustalona w sposób, o którym mowa w pkt 1–5.

§ 5. Funkcjonariusz, legitymując z tej samej przyczyny osoby znajdujące się w pobliżu, wykonuje czynności określone w § 2 łącznie wobec wszystkich tych osób.

§ 6. Funkcjonariusz może odstąpić od legitymowania osoby, która jest mu znana osobiście.

§ 7. Legitymując osoby znajdujące się w pojeździe, funkcjonariusz może zażądać opuszczenia przez nie pojazdu, jeżeli jest to niezbędne do ustalenia ich tożsamości.

§ 8. Funkcjonariusz ustala tożsamość osoby legitymowanej w sposób umożliwiający udokumentowanie w notatniku służbowym lub na odpowiednim nośniku technicznym albo w notatce służbowej:

- 1) daty, czasu i miejsca legitymowania;
- 2) przyczyny legitymowania;
- 3) następujących danych osoby legitymowanej:
 - a) imienia (imion) i nazwiska oraz adresu zamieszkania lub pobytu,
 - b) obywatelstwa, gdy osoba legitymowana posiada obywatelstwo inne niż polskie,
 - c) numeru PESEL, a w przypadku braku informacji o numerze PESEL – daty i miejsca urodzenia oraz imion rodziców i nazwiska rodowego,
 - d) rodzaju i cech identyfikacyjnych dokumentu, na którego podstawie ustalono tożsamość osoby legitymowanej;
- 4) danych osoby, o której mowa w § 4 pkt 5 i 6.

Rozdział 3

Ustalenie tożsamości w sposób inny niż legitymowanie

§ 9. W razie niemożności ustalenia tożsamości osoby legitymowanej lub wątpliwości co do jej tożsamości funkcjonariusz pobiera od niej odciski linii papilarnych w celu przeprowadzenia wywiadu daktyloskopijnego.

§ 10. Pobieranie odcisków linii papilarnych w celu ustalenia tożsamości osoby następuje w sposób określony w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 października 2005 r. w sprawie gromadzenia przez Straż Graniczną odcisków linii papilarnych, zdjęć oraz danych osobowych, ich przechowywania, wykorzystywania i przekazywania innym organom (Dz. U. Nr 211, poz. 1763).

§ 11. W razie niemożności ustalenia tożsamości osoby przez legitymowanie lub pobieranie odcisków linii papilarnych funkcjonariusz może wykorzystywać inne dane identyfikacyjne pozwalające na określenie tożsamości osoby, w szczególności zdjęcia i opisy wizerunku.

Rozdział 4

Zatrzymywanie osób

§ 12. 1. Funkcjonariusz przy zatrzymaniu osoby:

- 1) informuje osobę zatrzymaną o zatrzymaniu oraz o obowiązku zastosowania się do wydawanych poleceń, a także o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego w przypadku niepodporządkowania się wydanym poleceniom lub próby ucieczki;
- 2) sprawdza, czy osoba zatrzymana posiada przy sobie broń lub inne niebezpieczne przedmioty mogące służyć do popełnienia przestępstwa, przestępstwa skarbowego, wykroczenia lub wykroczenia skarbowego albo przedmioty mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające przepadkowi;
- 3) odbiera osobie zatrzymanej broń i przedmioty, o których mowa w pkt 2;
- 4) ustala tożsamość osoby zatrzymanej.

2. W przypadku zatrzymywania osoby, co do której z posiadanych informacji lub okoliczności faktycznych wynika, że może posiadać broń palną lub inne niebezpieczne przedmioty mogące służyć do popełnienia przestępstwa, przestępstwa skarbowego, wykroczenia lub wykroczenia skarbowego albo przedmioty mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające przepadkowi, funkcjonariusz, przystępując do zatrzymania, poprzedza je okrzykiem „Straż Graniczna”, a następnie w kolejności:

- 1) sprawdza, czy osoba zatrzymana posiada przy sobie broń lub inne niebezpieczne przedmioty mogące służyć do popełnienia przestępstwa, przestępstwa skarbowego, wykroczenia lub wykroczenia skarbowego albo przedmioty mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające przepadkowi;
- 2) odbiera osobie zatrzymanej broń i przedmioty, o których mowa w pkt 1;
- 3) wykonuje czynności, o których mowa w § 2;
- 4) informuje osobę zatrzymaną o zatrzymaniu oraz o obowiązku podporządkowania się wydanym poleceniom, a także o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego w przypadku niepodporządkowania się wydanym poleceniom lub próby ucieczki.

§ 13. Funkcjonariusz w razie uzasadnionej potrzeby udziela osobie zatrzymanej pierwszej pomocy medycznej, w granicach dostępnych środków, oraz zapewnia przeprowadzenie badań lekarskich w trybie określonym w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 czerwca 2002 r. w sprawie trybu przeprowadzania badań lekarskich osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. Nr 98, poz. 893).

§ 14. 1. Po dokonaniu zatrzymania funkcjonariusz niezwłocznie wykonuje następujące czynności:

- 1) poucza osobę zatrzymaną o prawie:
 - a) wniesienia w terminie 7 dni od dnia dokonania czynności zażalenia na zatrzymanie do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania,

- b) wniesienia w terminie 7 dni od dnia dokonania czynności zażalenia na sposób przeprowadzenia zatrzymania do prokuratora właściwego ze względu na miejsce przeprowadzenia czynności,
 - c) żądania powiadomienia o zatrzymaniu osoby najbliższej lub innej wskazanej przez zatrzymanego, pracodawcy, szkoły lub uczelni,
 - d) nawiązania w dostępnej formie kontaktu z adwokatem albo z radcą prawnym, jeżeli przepisy odrębne dopuszczają udzielenie pomocy prawnej przez radcę prawnego, a także bezpośrednio z nim rozmowy w obecności funkcjonariusza,
 - e) nawiązania w dostępnej formie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, jeżeli osoba zatrzymana jest cudzoziemcem;
- 2) wysłuchuje osoby zatrzymanej;
 - 3) sporządza protokół zatrzymania osoby;
 - 4) doręcza osobie zatrzymanej, za potwierdzeniem, kopię protokołu zatrzymania;
 - 5) podejmuje, na żądanie osoby zatrzymanej, czynności mające na celu realizację jej uprawnień, o których mowa w pkt 1;
 - 6) powiadamia właściwego miejscowo prokuratora o zatrzymaniu osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa lub zatrzymanej na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach albo na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 7) powiadamia o zatrzymaniu dowódcę jednostki wojskowej w razie uzyskania informacji, że osoba zatrzymana jest żołnierzem.

2. Jeżeli zachowanie osoby zatrzymanej wskazuje na to, że jest ona pod wpływem alkoholu lub innego podobnie działającego środka albo z innych powodów ma zakłóconą świadomość, czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2, 4 i 5, wykonuje się po ustaniu tych przyczyn.

3. Wzór protokołu zatrzymania określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 15. W razie wniesienia przez osobę zatrzymaną zażalenia na zatrzymanie lub na sposób jego przeprowadzenia funkcjonariusz niezwłocznie przekazuje właściwemu sądowi lub prokuratorowi kopię protokołu zatrzymania osoby wraz z materiałami uzasadniającymi zatrzymanie.

§ 16. 1. Czas zatrzymania liczy się od chwili faktycznego pozbawienia wolności, chociażby poinformowanie o zatrzymaniu nastąpiło później.

2. Osobę zatrzymaną w razie potrzeby umieszcza się w pomieszczeniu jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub jednostki organizacyjnej Policji przeznaczonym dla osób zatrzymanych, które jest wyposażone i zabezpieczone w sposób zapewniający bezpieczeństwo tym osobom oraz realizację celu zatrzymania.

3. Osobę zatrzymaną umieszcza się w pomieszczeniu jednostki organizacyjnej Policji przeznaczonym dla osób zatrzymanych w szczególności w przypadku, gdy jest to uzasadnione odległością od siedziby najbliższej jednostki organizacyjnej Straży Granicznej wyposażonej w takie pomieszczenia lub charakterem czynności, które będą podejmowane wobec osoby zatrzymanej.

4. Każdy przypadek zatrzymania dokumentuje się w ewidencji osób zatrzymanych prowadzonej w jednostce, o której mowa w ust. 2.

§ 17. Osobę zatrzymaną zwalnia się natychmiast:

- 1) gdy ustała przyczyna zatrzymania;
- 2) na polecenie sądu lub prokuratora;
- 3) jeżeli otrzymała zaświadczenie lekarskie, z którego wynika istnienie przeciwwskazań medycznych do zatrzymania;
- 4) gdy upłynął czas zatrzymania.

Rozdział 5

Doprowadzanie osób przez funkcjonariuszy Straży Granicznej

§ 18. 1. Doprowadzenie osób przez funkcjonariuszy jest realizowane na podstawie nakazu doprowadzenia.

2. Wzór nakazu doprowadzenia określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

3. Osoby są doprowadzane przez funkcjonariuszy, którzy pełnią służbę w pomieszczeniach przeznaczonych dla osób zatrzymanych albo w komórkach właściwych w sprawach konwojowo–ochronnych jednostek organizacyjnych Straży Granicznej, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w § 20.

4. Gdy doprowadzenie osób przez funkcjonariuszy, o których mowa w ust. 3, jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, osoby te są doprowadzane przez funkcjonariuszy przeszkolonych w zakresie doprowadzeń, wyznaczonych imiennie przez zarządzającego doprowadzenie.

5. Gdy doprowadzenie osób jest realizowane także na obszarze wykraczającym poza zasięg terytorialny jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, której funkcjonariusze doprowadzają osoby, powiadamia się o tym niezwłocznie jednostki organizacyjne Straży Granicznej oraz jednostki organizacyjne Policji, w których zasięgu terytorialnym doprowadzenie jest dokonywane.

6. Powiadomienia, o którym mowa w ust. 5, dokonuje zarządzający doprowadzenie, o którym mowa w § 19, lub funkcjonariusz, który w zakresie swoich obowiązków jest odpowiedzialny za organizację doprowadzenia.

7. W uzasadnionych przypadkach, gdy powiadomienie, o którym mowa w ust. 5, nie może być dokonane przez osoby, o których mowa w ust. 6, powiadomienia dokonuje funkcjonariusz dowodzący konwojem.

§ 19. Doprowadzenie osób zarządzają:

- 1) kierownik jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub jego zastępca, z wyłączeniem komendanta ośrodka szkolenia Straży Granicznej i jego zastępcy,
- 2) kierownik komórki organizacyjnej Komendy Głównej Straży Granicznej właściwej w sprawach prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych albo kierownik jej komórki wewnętrznej,
- 3) kierownik komórki organizacyjnej Komendy Głównej Straży Granicznej właściwej do spraw cudzoziemców albo kierownik jej komórki wewnętrznej,
- 4) kierownik komórki organizacyjnej komendy oddziału Straży Granicznej właściwej w sprawach prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych lub jego zastępca,
- 5) kierownik komórki organizacyjnej komendy oddziału Straży Granicznej właściwej do spraw cudzoziemców lub jego zastępca,
- 6) kierownik komórki organizacyjnej komendy oddziału Straży Granicznej właściwej w sprawach organizowania pobytu cudzoziemcom w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia lub jego zastępca,
- 7) dyżurny operacyjny oddziału Straży Granicznej,
- 8) dyżurny operacyjny, kierownik zmiany lub funkcjonariusz wykonujący zadania kierownika zespołu służby granicznej w placówce Straży Granicznej,
- 9) dowódca jednostki pływającej Straży Granicznej

– zwani dalej „zarządzającymi doprowadzenie”.

§ 20. 1. Nakaz doprowadzenia nie jest wymagany w przypadku, gdy doprowadzane są osoby zatrzymane przez funkcjonariuszy:

- 1) pełniących służbę, którzy:
 - a) dokonali zatrzymania i zgody na doprowadzenie udzielił komendant placówki Straży Granicznej, jego zastępca, kierownik zmiany lub funkcjonariusz wykonujący zadania kierownika zespołu służby granicznej placówki Straży Granicznej,
 - b) zostali wyznaczeni przez komendanta placówki Straży Granicznej, jego zastępcę, kierownika zmiany lub funkcjonariusza wykonującego zadania kierownika zespołu służby granicznej placówki Straży Granicznej, jeżeli doprowadzenie w sposób, o którym mowa w lit. a, jest niemożliwe lub znacznie utrudnione;
- 2) wchodzących w skład załogi jednostki pływającej Straży Granicznej, wyznaczonych przez dowódcę tej jednostki, gdy doprowadzają osoby zatrzymane:
 - a) na pokładzie jednostki pływającej Straży Granicznej,
 - b) na pokładzie statku, na którym zatrzymano te osoby, jeżeli przyjęcie osób zatrzymanych na pokład jednostki pływającej Straży Granicznej jest niemożliwe lub znacznie utrudnione oraz gdy zachodzą przesłanki do zmuszenia statku, na którego pokładzie zatrzymano te osoby, do zawinięcia do wskazanego portu;
- 3) którzy dokonali zatrzymania w toku realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych, administracyjnych lub administracyjno-porządkowych.

2. Wyznaczenie funkcjonariuszy do doprowadzenia osób lub udzielenie im zgody na doprowadzenie rejestruje się w dokumentacji służbowej.

§ 21. 1. Doprowadzenie osób rozpoczyna się po ich zatrzymaniu przez funkcjonariuszy lub przekazaniu funkcjonariuszom.

2. Doprowadzeniem osób kieruje funkcjonariusz:

- 1) wskazany w nakazie doprowadzenia jako dowódca,
- 2) wyznaczony na dowódcę przez:
 - a) komendanta placówki Straży Granicznej, jego zastępcę, kierownika zmiany lub funkcjonariusza wykonującego zadania kierownika zespołu służby granicznej placówki Straży Granicznej – w przypadku, o którym mowa w § 20 ust. 1 pkt 1,
 - b) dowódcę jednostki pływającej Straży Granicznej - w przypadku, o którym mowa w § 20 ust. 1 pkt 2,
 - c) zarządzającego doprowadzenie – w przypadku, o którym mowa w § 20 ust. 1 pkt 3 - zwany dalej „dowódcą”.

3. Dowódca w chwili rozpoczęcia doprowadzenia osób w szczególności:

- 1) sprawdza tożsamość osób doprowadzanych;
- 2) sprawdza zgodność przekazanych mu dowodów rzeczowych i depozytu z dokumentacją zawierającą ich wykaz;
- 3) poleca funkcjonariuszom sprawdzenie, czy osoby doprowadzane posiadają przy sobie broń lub inne przedmioty niebezpieczne mogące w szczególności służyć do popełnienia czynu zabronionego albo przedmioty mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające przepadkowi, a w przypadku posiadania broni lub takich przedmiotów – ich odebranie.

4. Po dokonaniu czynności, o których mowa w ust. 3, dowódca:

- 1) zapewnia bezpieczeństwo osób doprowadzanych, funkcjonariuszy i innych osób przez wyznaczenie zadań funkcjonariuszom dokonującym doprowadzenia, w tym wyznaczenie funkcjonariuszy imiennie odpowiedzialnych za poszczególne osoby doprowadzane;

- 2) zapewnia wyposażenie i uzbrojenie funkcjonariuszy odpowiednie do mogących zaistnieć zagrożeń, w tym w środki łączności, broń palną, środki przymusu bezpośredniego, kamizelki kuloodporne, kaski ochronne, opatrunki osobiste i środki ochronne przed zakażeniem chorobami zakaźnymi;
- 3) wskazuje funkcjonariuszom realizującym doprowadzenie osób, wobec których stosuje się wzmożone środki ostrożności;
- 4) informuje bezpośredniego przełożonego, dostępnymi środkami łączności, o każdorazowej zmianie trasy doprowadzenia osób;
- 5) przekazuje informacje o osobie doprowadzanej, które mogą mieć wpływ na stan bezpieczeństwa podczas wykonywania pozostałych czynności lub podczas pobytu w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych, a w przypadku cudzoziemców również w strzeżonym ośrodku lub areszcie w celu wydalenia.

5. Dowódca może odmówić wykonania doprowadzenia osób, jeżeli podczas przejmowania osób ujawniono dodatkowe okoliczności mogące mieć bezpośredni wpływ na prawidłowy przebieg doprowadzenia lub bezpieczeństwo jego uczestników.

6. O odmowie wykonania doprowadzenia dowódca niezwłocznie informuje bezpośredniego przełożonego, który powiadamia o tym fakcie zarządzającego doprowadzenie.

7. W przypadku odmowy wykonania doprowadzenia osób dowódca sporządza notatkę służbową zawierającą opis okoliczności uzasadniających odmowę i przekazuje ją zarządzającemu doprowadzenie osób za pośrednictwem bezpośredniego przełożonego.

§ 22. 1. Doprowadzenie osób przy użyciu samochodu specjalnego (więźniarki) jest realizowane przez co najmniej dwóch funkcjonariuszy.

2. Jeżeli zachodzą okoliczności uniemożliwiające doprowadzenie osób samochodem specjalnym (więźniarką), osoby mogą być doprowadzane innymi środkami transportu Straży Granicznej, publicznego transportu zbiorowego, z wyłączeniem środków komunikacji miejskiej, lub pieszo.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, liczba funkcjonariuszy powinna być większa od liczby osób doprowadzanych.

§ 23. 1. Osoby doprowadzane samochodem specjalnym (więźniarką) umieszcza się w części pojazdu wydzielonej dla osób zatrzymanych.

2. Po umieszczeniu osób w samochodzie specjalnym (więźniarce) w części pojazdu wydzielonej dla osób zatrzymanych funkcjonariusze zajmują przeznaczone dla nich miejsca, a dowódca zajmuje siedzenie obok kierowcy.

3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach funkcjonariusze, po uprzednim przekazaniu broni palnej dowódcy, mogą zająć miejsca w części pojazdu wydzielonej dla osób zatrzymanych.

§ 24. Osoby doprowadzane samochodem osobowym umieszcza się na tylnym siedzeniu, pomiędzy funkcjonariuszami, w sposób uniemożliwiający odebranie funkcjonariuszom broni palnej.

§ 25. 1. Osoby doprowadzane autobusem umieszcza się na siedzeniach najbardziej oddalonych od drzwi, przy oknach. Funkcjonariusze zajmują siedzenia znajdujące się obok siedzeń zajmowanych przez te osoby, w sposób uniemożliwiający odebranie funkcjonariuszom broni palnej.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, dwie osoby można umieścić na siedzeniach znajdujących się obok siebie. Funkcjonariusze zajmują siedzenia znajdujące się obok lub bezpośrednio za siedzeniami zajmowanymi przez osoby doprowadzane.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, dowódca zajmuje miejsce znajdujące się obok lub bezpośrednio za siedzeniami zajmowanymi przez funkcjonariuszy.

§ 26. Osoby doprowadzane pociągiem powinno się umieszczać tyłem do kierunku jazdy, pomiędzy funkcjonariuszami, w sposób uniemożliwiający odebranie funkcjonariuszom broni palnej. Dowódca zajmuje miejsce obok siedzenia zajętego przez jednego z funkcjonariuszy.

§ 27. 1. Podczas doprowadzenia funkcjonariusze wykonują polecenia dowódcy, a ponadto w szczególności:

- 1) obserwują zachowanie osób doprowadzanych;
- 2) uniemożliwiają kontaktowanie się osób doprowadzanych między sobą lub z innymi osobami;
- 3) nie udzielają informacji o osobach doprowadzanych innym osobom;
- 4) nie prowadzą rozmów z osobami doprowadzanymi;
- 5) nie pozostawiają osób doprowadzanych bez nadzoru lub pod nadzorem innych osób;
- 6) nie zdejmują osobie doprowadzanej kajdanek lub prowadnicy bez zgody dowódcy;
- 7) nie wykonują czynności niezwiązanych z realizacją doprowadzenia.

2. Dowódca odnotowuje w notatniku służbowym istotne zdarzenia mające wpływ na przebieg doprowadzenia.

§ 28. 1. Gdy doprowadzane są osoby, co do których zachodzi podejrzenie, że mogą dokonać zamachu na życie lub zdrowie własne, funkcjonariusza lub innych osób, podjąć próbę ucieczki albo w przypadku osób zachowujących się agresywnie, stosuje się następujące wzmożone środki ostrożności:

- 1) wyznaczenie większej liczby funkcjonariuszy lub funkcjonariuszy przeszkolonych do realizacji zadań mających na celu zabezpieczenie działań Straży Granicznej;
- 2) doprowadzenie wyłącznie samochodem specjalnym (więźniarką).

2. Gdy zachodzi podejrzenie, że podczas doprowadzenia może dojść do ataku na funkcjonariuszy w celu uwolnienia osób doprowadzanych, co najmniej jeden z funkcjonariuszy może zostać uzbrojony w broń maszynową.

3. W przypadku ataku na funkcjonariuszy w celu uwolnienia osób doprowadzanych, dowódca zarządza umieszczenie osób doprowadzanych w miejscu najbardziej bezpiecznym i uniemożliwiająym ucieczkę oraz organizuje obronę.

§ 29. Gdy osoby doprowadzane są poddawane badaniom lekarskim, dowódca lub upoważniony przez niego funkcjonariusz zapewnia warunki uniemożliwiające im ucieczkę z miejsca prowadzenia badań. W tym celu dowódca lub upoważniony przez niego funkcjonariusz może zwrócić się o pomoc do najbliższej jednostki organizacyjnej Straży Granicznej lub jednostki organizacyjnej Policji.

§ 30. 1. W przypadku ucieczki osób doprowadzanych dowódca zarządza umieszczenie pozostałych osób doprowadzanych w miejscu uniemożliwiającym ucieczkę i organizuje bezpośredni pościg.

2. Wobec osób doprowadzanych, których ucieczkę udaremniono, stosuje się środki ostrożności, o których mowa w § 28 ust. 1.

§ 31. W przypadkach określonych w § 28 ust. 3 i § 30 ust. 1 dowódca powiadamia niezwłocznie najbliższą jednostkę organizacyjną Straży Granicznej lub jednostkę organizacyjną Policji i w razie potrzeby zwraca się do niej o pomoc.

§ 32. 1. Jeżeli podczas doprowadzenia osób zajdą okoliczności uniemożliwiające kontynuację doprowadzenia, dowódca, wykorzystując dostępne środki łączności, niezwłocznie zawiadamia bezpośredniego przełożonego, który powiadamia o tym fakcie zarządzającego doprowadzenie.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, dowódca sporządza pisemny meldunek o okolicznościach uniemożliwiających kontynuację doprowadzenia osób i przekazuje go zarządzającemu doprowadzenie osób za pośrednictwem bezpośredniego przełożonego.

§ 33. Doprowadzenie osób realizowane na podstawie nakazu doprowadzenia kończy się z chwilą uzyskania w nakazie pisemnego potwierdzenia dokonania tej czynności.

Rozdział 6

Przepisy końcowe

§ 34. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.⁴⁾

PREZES RADY MINISTRÓW

⁴⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 2007 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. Nr 242, poz. 1773) oraz rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 marca 2006 r. w sprawie sposobu doprowadzania osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. Nr 44, poz. 317), które tracą moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, na podstawie art. 24 pkt 3 ustawy z dnia 24 października 2008 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 216, poz. 1367).

Uzasadnienie

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 r. z późn. zm.), w brzmieniu nadanym temu przepisowi w art. 6 pkt 3 lit. c ustawy z dnia 24 października 2008 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 216, poz. 1367).

Dotychczas przedmiotowa problematyka była uregulowana w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 2007 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz.U. Nr 242, poz. 1773) oraz rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 marca 2006 r. w sprawie sposobu doprowadzania osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. Nr 44, poz. 317). Aktualnie wskazany zakres spraw zostanie uregulowany w sposób pełny w jednym akcie prawnym.

Zawarte w projekcie przepisy uwzględniają obowiązujące rozwiązania, wprowadzając jedynie nieznaczne zmiany i modyfikacje mające głównie charakter dostosowujący do aktualnej struktury organizacyjnej i nazewnictwa oraz porządkowy, a także wykorzystują dotychczasowe doświadczenia w wykonywaniu przedmiotowych uprawnień.

Przepisy projektowanego rozporządzenia regulują sposób postępowania przy wykonywaniu uprawnień funkcjonariuszy Straży Granicznej polegających na:

- 1) legitymowaniu lub ustalaniu w inny sposób tożsamości osób;
- 2) zatrzymywaniu osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw oraz doprowadzaniu ich do właściwego organu Straży Granicznej, sądu lub prokuratury, a w przypadku cudzoziemców, wobec których prowadzone są postępowania określone w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z późn. zm.²⁾) oraz w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1695, z późn. zm.³⁾), także do właściwej jednostki organizacyjnej Policji, wojewody, Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych lub zakładów opieki zdrowotnej,
- 3) zatrzymywaniu osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia.

Ponadto projekt zawiera wzory dokumentów stosowanych w toku realizacji powyższych uprawnień.

W projekcie określono także podmioty uprawnione do zarządzania doprowadzenia osób i szczegółowe warunki dokonywania doprowadzeń przy użyciu środków transportu.

Projektowany przepis § 2 określa tryb postępowania funkcjonariusza Straży Granicznej przed przystąpieniem do czynności służbowych związanych z wykonywaniem przedmiotowych uprawnień. Wskazany tryb postępowania dotyczy zarówno funkcjonariusza umundurowanego (ust. 1), jak i nieumundurowanego (ust. 2).

Przepis § 3 nakłada na funkcjonariusza wykonującego czynności służbowe, o których mowa w § 1 projektu, obowiązek podjęcia czynności ochronnych, jeżeli ujawnione przedmioty stwarzają niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia ludzkiego lub mienia.

W rozdziale 2 projektu określony został sposób i tryb legitymowania osób.

Przepis § 4 wskazuje, w jaki sposób funkcjonariusz, przeprowadzający czynność legitymowania, weryfikuje tożsamość osoby legitymowanej.

W § 5 dopuszczono jednokrotne wykonanie czynności, o których mowa w ust. 1, w przypadku następującego bezpośrednio po sobie legitymowania z tej samej przyczyny kolejnych osób znajdujących się w pobliżu. Przepis ten ma na celu uniknięcia zbędnego wydłużenia czynności legitymowania. Ponieważ nie znajduje uzasadnienia ograniczenie zastosowania niniejszego przepisu tylko do funkcjonariuszy umundurowanych, jego zakresem objęto wszystkich funkcjonariuszy.

Kierując się zasadą racjonalności postępowania funkcjonariusza, w § 6 dopuszczono odstąpienie od legitymowania osoby, pomimo istnienia formalnej przesłanki, jeżeli jest ona znana funkcjonariuszowi.

W § 7 określono, jakie czynności ochronne może podjąć funkcjonariusz podczas legitymowania osoby znajdującej się w pojeździe, aby zminimalizować ryzyko ewentualnego zagrożenia.

W § 8 określono sposób dokumentowania czynności legitymowania oraz wskazano jakie dane osoby legitymowanej należy udokumentować. Ze względu na postępujący rozwój techniczny w projekcie przepisu dopuszczono dokumentowanie czynności na odpowiednim nośniku technicznym.

W rozdziale 3 projektu określony został sposób identyfikacji osób o nieustalonej tożsamości.

W projekcie rozporządzenia przewidziano pobranie odcisków linii papilarnych w celu identyfikacji osób o nieustalonej tożsamości, bowiem ustawa nie przewiduje możliwości gromadzenia przez Straż Graniczną informacji dotyczących kodu genetycznego. Ze względu na okoliczność, że zasady pobierania i gromadzenia przez Straż Graniczną odcisków linii papilarnych zostały określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 października 2005 r. w sprawie gromadzenia przez Straż Graniczną odcisków linii papilarnych, zdjęć oraz danych osobowych, ich przechowywania, wykorzystywania i przekazywania innym organom, w tym zakresie zastosowano stosowne odesłanie. Ponadto w rozdziale tym zawarta jest regulacja dotycząca ustalania tożsamości przy wykorzystaniu innych metod, w szczególności poprzez wykorzystanie w tym celu zdjęć i opisów wizerunku.

W rozdziale 4 projektu określono sposób postępowania podczas zatrzymywania osób.

W § 12 w ust. 1 określona została, co do zasady, kolejność czynności wykonywanej przez funkcjonariusza Straży Granicznej w przypadku zatrzymywania osoby.

Przepis § 12 ust. 2 wprowadza zmianę ustalonej w ust. 1 kolejności czynności funkcjonariusza Straży Granicznej w przypadku zatrzymywania osoby, co do której z posiadanych informacji lub okoliczności faktycznych wynika, że może posiadać broń palną lub inne niebezpieczne przedmioty, mogące służyć do popełnienia przestępstwa, przestępstwa skarbowego, wykroczenia lub wykroczenia skarbowego albo przedmioty mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające przypadkowi. Należy zwrócić uwagę, iż w tym przypadku funkcjonariusz Straży Granicznej zatrzymanie poprzedza okrzykiem „Straż Graniczna”, a następnie sprawdza, czy osoba zatrzymana posiada przy sobie broń lub inne niebezpieczne przedmioty i ewentualnie je odbiera. Dopiero w dalszej kolejności informuje osobę zatrzymaną o przyczynach i podstawie zatrzymania, uprzedza o obowiązku podporządkowania się wydanym poleceniom, a także o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego lub broni w przypadku niepodporządkowania się wydanym poleceniom.

Przepis § 13 odwołuje się do rozporządzenia w sprawie trybu badań lekarskich osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej. Udzielenie osobie zatrzymanej pierwszej pomocy lub poddanie badaniom w pewnych okolicznościach może być niezbędne.

W § 14 określone zostały uprawnienia gwarancyjne przysługujące osobie zatrzymanej. Przede wszystkim osobę zatrzymaną należy pouczyć o prawie złożenia zażalenia na zatrzymanie, żądania powiadomienia o zatrzymaniu osób wskazanych w ust. 1 pkt. c oraz prawie nawiązania kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym (także bezpośrednio z nim rozmowy w obecności funkcjonariusza Straży Granicznej) oraz z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, jeżeli osoba zatrzymana jest cudzoziemcem. W dalszej kolejności przepis określa obowiązki związane ze sporządzeniem protokołu zatrzymania osoby oraz poinformowania o zatrzymaniu prokuratora oraz dowódcy jednostki wojskowej, jeżeli osoba zatrzymana jest żołnierzem. W odróżnieniu od stanu obowiązującego w projekcie doprecyzowano, że powiadomienie prokuratora

o zatrzymaniu następuje w przypadku zatrzymania osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa lub zatrzymanej na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach albo na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (ust. 1 pkt 7).

Przepis § 14 ust. 2 stanowi wyjątek od zasady niezwłocznego informowania osoby zatrzymanej o przysługujących jej uprawnieniach w stosunku do osób mających zakłóconą świadomość.

W § 15 ustanowiony został nakaz niezwłocznego przekazanie właściwemu sądowi kopii protokołu zatrzymania osoby wraz z materiałami uzasadniającymi zatrzymanie w przypadku złożenia przez osobę zatrzymaną zażalenia.

W kolejnym przepisie § 16 wskazano od kiedy należy liczyć czas zatrzymania, ogólne warunki jakim powinny odpowiadać pomieszczenia, w których umieszcza się osoby zatrzymane oraz ustanowiono obowiązek ewidencji osób zatrzymanych.

W § 17 wskazano przesłanki, kiedy obligatoryjnie należy zwolnić zatrzymanego. Jednocześnie w projekcie w odróżnieniu od stanu aktualnego zrezygnowano ze szczegółowego regulowania przypadków zwalniania osoby ze względu na upływ czasu zatrzymania, gdyż jest to przedmiotem regulacji ustawowej. W projekcie pozostawiono jedynie ogólną przesłankę związaną z upływem czasu zatrzymania, bez przytaczania przepisów stanowiących materię regulacji dotyczącej postępowania karnego.

W rozdziale 5 projektu określono sposób postępowania podczas doprowadzania osób.

W § 18 uregulowano, że doprowadzanie osób odbywa się na podstawie nakazu doprowadzenia, a także wskazano którzy funkcjonariusze co do zasady dokonują doprowadzeń, z uwzględnieniem okoliczności uzasadniających wyznaczenie przez zarządzającego doprowadzenie innych funkcjonariuszy (przeszkolonych w tym zakresie). W kolejnym przepisie (ust. 5) dotyczącym powiadamiania właściwych jednostek organizacyjnych Straży Granicznej i jednostek organizacyjnych Policji, w przypadku gdy doprowadzanie osób wykracza poza zasięg terytorialny jednostki organizacyjnej Straży Granicznej, której funkcjonariusze doprowadzają osoby, wprowadzono obowiązek powiadomienia jednocześnie jednostek Straży Granicznej i jednostek organizacyjnych Policji. Wskazane rozwiązanie ma na celu ujednoczenie sposobu postępowania w tym zakresie, a także zwiększenie bezpieczeństwa konwojów, które często odbywają się w porze nocnej, poprzez informowanie wszystkich jednostek, w zasięgu terytorialnym których dokonywane są doprowadzenia osób.

W § 19 określono podmioty uprawnione do zarządzania doprowadzania osób. W stosunku do stanu aktualnego katalog podmiotów został rozszerzony, z uwzględnieniem zmian strukturalno-organizacyjnych, w szczególności o kierowników komórek organizacyjnych właściwych do spraw cudzoziemców w Komendzie Głównej Straży Granicznej oraz komendzie oddziału Straży Granicznej.

W § 20 wskazano przypadki, w których wydanie nakazu doprowadzenia nie jest wymagane.

W § 21 uregulowano tryb doprowadzania osób, ze szczególnym uwzględnieniem jego przebiegu, a także organizacji. Wskazano, że doprowadzeniem kieruje dowódca, jednocześnie rozszerzają w ust. 4 zakres jego czynności podejmowanych w związku z doprowadzeniem, mających na celu przede wszystkim zwiększenie bezpieczeństwa uczestników doprowadzeń. Określony został także tryb postępowania dowódcy w przypadku odmowy wykonania doprowadzenia osób, z uwagi na istnienie okoliczności uniemożliwiających jego prawidłowe przeprowadzenie lub bezpieczeństwo uczestników (ust. 5-7).

Kolejne przepisy § 22- § 26 określają sposób doprowadzenia osób przy użyciu różnych środków transportu. Sposób postępowania w tym zakresie uwzględnia obowiązujące aktualnie rozwiązania.

W § 27 określono sposób postępowania funkcjonariuszy podczas doprowadzania osób. Reguły obowiązujące w tym zakresie zostały rozbudowane w celu osiągnięcia maksymalnej sprawności czynności przeprowadzanych w ramach doprowadzania osób, a także zapewnienia bezpieczeństwa jego uczestników.

Kolejne przepisy § 28 – § 31 dotyczą przypadków szczególnych związanych z doprowadzaniem osób. Okoliczności takie mogą wystąpić, jeżeli doprowadzane są osoby mogące dokonać zamachu na życie lub zdrowie własne lub innej osoby, agresywne lub mogące podjąć próbę ucieczki, a także jeżeli zachodzi podejrzenie, że może dojść do ataku na funkcjonariuszy w celu uwolnienia osób doprowadzanych oraz należy uniemożliwić próbę ucieczki osób poddanych badaniom lekarskimi. Wskazane przepisy regulują sposób postępowania funkcjonariuszy dokonujących doprowadzenia wymienionych osób, w tym stosowania wzmożonych środków ostrożności, a także rodzaj podejmowanych działań, w przypadku ucieczki osób doprowadzanych. Przyjęte w tym zakresie rozwiązania nie odbiegają od aktualnie obowiązujących przepisów.

Przepisy § 32 i § 33 określają procedurę postępowania w przypadku wystąpienia okoliczności uniemożliwiających kontynuację doprowadzenia osób, a także sposób zakończenia doprowadzeń osób realizowanych na podstawie nakazu doprowadzenia.

Do projektu załączono wzory protokołu zatrzymania osoby oraz nakazu doprowadzenia. We wzorze protokołu zatrzymania znajdują się m.in. następujące informacje: czas, miejsce zatrzymania, dane osoby dokonującej zatrzymanie, podstawy prawne zatrzymania, dane osoby zatrzymanej, przyczyny zatrzymania oraz miejsce na złożenie oświadczeń osoby zatrzymanej. Wśród danych osoby zatrzymanej znalazły się równocześnie numer PESEL oraz dane osobowe, które znajdują się w tym numerze. Wskazanie tych danych jest jednak niezbędne, gdyż cudzoziemcy nie posiadają numeru PESEL. Dublowanie tych danych wystąpi jedynie w przypadku obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

We wzorze nakazu doprowadzenia występują dane osoby doprowadzanej, dane osoby doprowadzającej, miejsce na uwagi o sposobie doprowadzania i osobach doprowadzanych, wskazanie podmiotu, który wystąpił o doprowadzenie osób oraz potwierdzenie doprowadzenia osób.

Wskazane wzory protokołu zatrzymania osoby oraz nakazu doprowadzenia pod względem formy oraz zawartych w nich informacji i danych osobowych nie odbiegają od aktualnie obowiązujących wzorów.

Materia projektowanego rozporządzenia nie jest objęta zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, zgodnie z § 10 ust. 2 pkt 4 uchwały Nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. Nr 13, poz. 221, z późn zm.),

Ocena skutków regulacji

1) Podmioty, na które oddziałuje rozporządzenie

Rozporządzenie obejmuje swoim zakresem funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz odnosi się do osób, wobec których funkcjonariusze wykonują uprawnienia określone w art. 11 ust. 1 pkt 4-5a.

2) Zakres konsultacji

Projekt rozporządzenia był konsultowany z Niezależnym Samorządnym Związkiem Zawodowym Funkcjonariuszy Straży Granicznej, który nie zgłosił uwag do projektu.

Stosownie do postanowień art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414 oraz z 2009 r. Nr 42, poz. 337), projekt został udostępniony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej.

3) Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie spowoduje wzrostu wydatków w budżecie państwa i budżetach jednostek samorządu terytorialnego oraz nie wpłynie na zmniejszenie lub zwiększenie dochodów budżetu państwa.

Biorąc pod uwagę zakres zmian przewidzianych w projekcie, nie będzie konieczne realizowanie specjalnych szkoleń dla funkcjonariuszy Straży Granicznej.

4) Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw i na rynek pracy

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, a także na rynek pracy.

5) Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na sytuację i rozwój regionalny